

Elokuussa julkaistiin professori Tiina Onikki-Rantajääskön oikeusministeriön pyynnöstä laatima selvitysraportti suomen kielen tilasta, haasteista ja kielipoliittisesta tilanteesta. Raportti *Suomi osallisuuden kielenä* tarkastelee suomen kielen asemaa keskeisesti kahdesta näkökulmasta: yhtäältä sitä, voiko Suomessa elää täysipainoista elämää suomen kielellä esimerkiksi palvelujen ja koulutuksen näkökulmasta, ja toisaalta sitä, miten toteutuu maahanmuuttajien pääsy osalliseksi suomen kieleen.

Raportti on hyvin laaja ja kattaa esimerkiksi koulutuksen varhaiskasvatuksesta yliopisto-opintoihin, palveluiden ja työpaikkojen kielen, julkishallinnon kielen ja säädöskielen sekä arjen ja vapaa-ajan kieliympäristön. Kartoitusten jälkeen raportissa esitetään suosituksia, joiden avulla suomen kielen elinvoimaisuutta voisi tukea. Suomen kielen tila määritellään hyväksi, mutta esiin piirtyy monia aloja, joiden suhteen vaaditaan konkreettisia muutoksia. Erityisen ongelmalliseksi hahmottuu englannin kielen käyttö korkeakouluissa; oman jaksonsa saa myös suomenkielisen tiedejulkaisemisen keskeisyys ja ne haasteet, joita sillä avoimeen julkaisemiseen siirtyvässä julkaisumaailmassa on. Raportti peräänkuuluttaa ilahduttavan suorasanaisesti muuttunut julkaisutilanteen realistista hyväksymistä sekä ennen kaikkea rahoitusmallin muuttamista sellaiseksi, että suomenkieliset tiedelehdet voivat säilyä elinvoimaisina myös avoimen julkaisemisen aikakautena.

Suosittelen Virittäjän uusimman numeron lukemista selvitysraportin rinnalla, sillä se avaa kiinnostavia näkymiä raportin käsittelemiin kysymyksiin. Ehkä ilmeisin näistä on maahanmuuttajien pääsy osalliseksi suomen kieleen. Katriina Rantala käsittelee maahanmuuttajien suomen kielen oppimista episteemisistä aukoista neuvottelun kautta, ja Jyrki Kalliokoski sitä, kuinka suomen kieli kuuluu kaikille – ja miten meidän tulisi päästää irti metaforisesta käsitteistyksestä, jossa suomen kieli hahmottuu hauraaksi esineeksi, joka voi mennä rikki ”väärin” käytettäessä. Kielipoliittinen tilanne piirtyy esiin myös Sierge Rasmuksen artikkelissa, jossa tarkastellaan Utsjoelta kerätystä aineistosta suomen kielen verbien morfologiasta mukauttamista pohjoissaameen. Numeron monissa kirja-arvioissa nousee esiin intersektionaalisia teemoja, joissa käsitellään erityisesti vähemmistöjä ja haavoittuvia väestöryhmiä. Metatason suhteeseen taas voi hahmottaa Taru Nordlundin ja Ritva Pallaskallion artikkelin, jossa käsitellään *saan ilmoittaa* -rakenteen kehitystä historiallisesti ja kielellisesti suhteessa kirkonkuulutuksiin, joiden kautta kansalle välitettiin hallinnon tarpeelliseksi katsomia tietoja, ohjeita ja määräyksiä.

Uusin Virittäjä on heti avoimesti saatavilla kaikille tilaajilleen lehden julkaisupäivästä alkaen, muutoin vuoden päästä julkaisuajankohdasta. Kalliokosken puheenvuoro julkaistaan kuitenkin ajankohtaisuutensa takia heti avoimesti saatavana.

Laura Visapää